

UNIVERSITAT DE BARCELONA
FACULTAT DE CIÈNCIES DE L'EDUCACIÓ

DEPARTAMENT DE DIDÀCTICA
DE LES CIÈNCIES SOCIALS

Les fonts primàries a l'ensenyament

*Les relacions entre el món escolar i l'arxiu.
Visió general de Catalunya.*

El cas de Sant Feliu de Guíxols

TESI DOCTORAL

AGOST 2007

Maria CALZADA I OLIVELLA

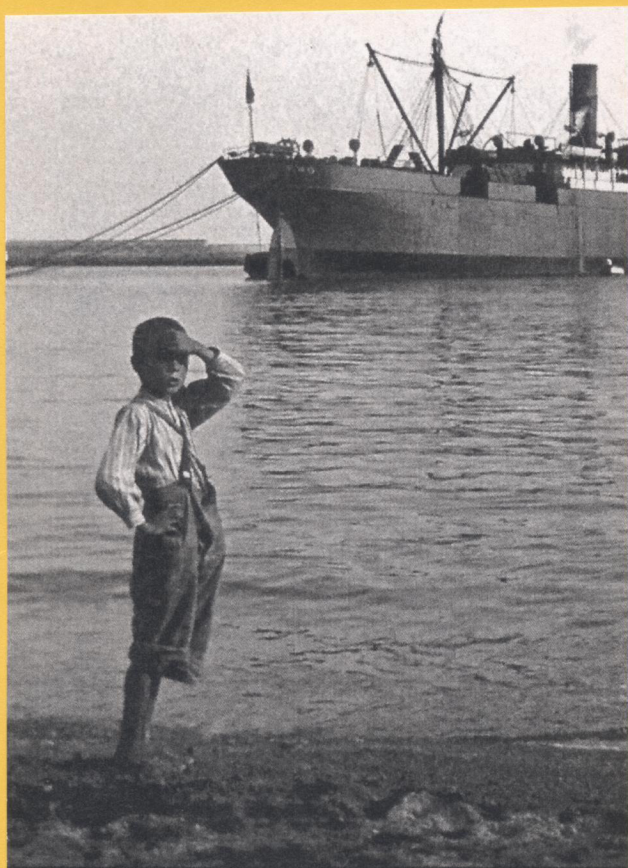
Dirigeix : GEMMA TRIBÓ I TRAVERIA

TALLER D'HISTÒRIA

Servei de
Publicacions
i Arxiu

Ajuntament de
Sant Feliu de Guíxols

CENTENARI
DEL PORT
DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

*Taller d'Història 2004.
Centenari del Port de Sant Feliu de Guíxols
Activitats didàctiques*

ARXIU MUNICIPAL SANT FELIU DE GUÍXOLS
TALLER D'HISTÒRIA 2004

CENTENARI DEL PORT DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

EXPOSICIÓ

*activitats didàctiques
secundària
primer cicle*

ARXIU MUNICIPAL SANT FELIU DE GUÍXOLS
TALLER D'HISTÒRIA 2004

CENTENARI DEL PORT DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

EXPOSICIÓ

Àngel Jiménez
Mª Àngels Suquet
Néstor Sanchiz
Ignasi Griñón
Maria Calzada

PROPOSTA DIDÀCTICA

Maria Calzada i Olivella

Sant Feliu de Guíxols, juliol 2004

PORT : abric natural o artificial en una costa (...) en el qual, ultra romandre-hi segurs els vaixells, s'hi pot efectuar les operacions d'embarcament i desembarcament de persones i mercaderies.

(Diccionari de la GEC)

Perquè coneixent els fets i el passat de
Sant Feliu, us amari l'esperit ganxó...

Els testimonis el passat :

LES FONTS D'INFORMACIÓ : LES FONTS PRIMÀRIES I SECUNDÀRIES

Les Fonts són, en general, tots aquells elements que ens serveixen per desentrellar els fets històrics. Diríem que és la matèria primera amb què treballa l'historiador o el científic social. Aquests elements però, tant si són materials com documentals, cal que siguin "interrogats" i contrastats correctament, si es vol aprofitar la informació que donen. **Les tècniques i procediments** ens donen les pautes que han de permetre'ns fer parlar les fonts.

La tipologia de fonts que poden servir per a la recerca històrica és bastant ampla. La classificació més general que es pot fer és la que les divideix entre **fonts primàries i secundàries**.

Les **fonts primàries** són aquelles que donen una informació directa, no manipulada i no interpretada. S'elaboren amb una finalitat pròpia, i no amb l'objectiu de servir per la recerca posterior, però ens aporten una informació cabdal, sense la qual no hauríem pogut interpretar el passat.

Primàries	Materials (o d'Objecte)
	Documents escrits
	Documents d'imatge
	Documents de so

Secundàries (material elaborat)	Materials (o d'Objecte)
	Documents escrits
	Documents d'imatge
	Documents de so

Les **fonts secundàries** són aquelles que ens donen la interpretació dels fets que s'analitzen. Parteixen de l'elaboració de dades obtingudes en fonts primàries (un llibre d'història, una biografia, ...) Es troben recollides a les biblioteques, tot i que els Arxius també disposen de biblioteca auxiliar.

interroguem els documents

Feu una classificació dels documents que hi ha a l'exposició de la sala de l'Arxiu, tenint en compte si són objectes materials, documents escrits o documents gràfics . Al costat poseu-hi FP si és font primària i FS si és font secundària :

<i>Documents materials</i>	<i>Documents escrits</i>	<i>Documents visuals</i>	<i>Documents de so</i>

1. EL PORT A L'EDAT MITJANA . ELS DOCUMENTS MÉS ANTICS : les drassanes

Aquí hi tenim el primer document que parla del treball en relació al port.

interroguem als documents ...

Sobre quin material està escrit aquest document ?

En quina llengua ?

Qui va escriure aquest document ? Quan ? On ? Quin any ? Per què el signa aquest personatge ? quin permís donava ?

On s'havia d'instal·lar aquesta activitat ?

Ara que ja heu fet la investigació, redacteu un text amb totes les informacions sobre el primer document. Podríeu titular-lo :

El pergamí de l'abad Gerald

2. VAIXELLS A LA BADIA DE SANT FELIU

Aquí tenim una mostra dels vaixells que passaren pel port de Sant Feliu al llarg de la història.
Quin tipus de vaixell hi ha ? Quina era la seva utilitat ?

interroguem les fonts ... :

Busca a l'exposició en les fotografies i maquetes la informació relacionada amb la construcció d'embarcacions .

Quina energia utilitzen el vaixells fins el segle XVIII ?

Què passa a partir del segle XIX ? Quin és l'invent que revoluciona la navegació ?

Quines diferències essencials trobes en les maquetes que hi ha la vitrina i les dels vaixells que hi ha sobre la taula ?

Quina utilitat tenien aquestes embarcacions ? Podries relacionar-les amb la seva funció ?

EMBARCACIONS A L'EXPOSICIÓ			COM ES DESPLAÇA ? (ENERGIA UTILITZADA)	
funció	Tipus de vaixell	Nom de vaixell	A vela	A vapor
PESCA				
COMERÇ de cabotatge				
de càrrega				

de transport de passatgers				

Cabotatge : comerç entre ports propers

**A la fotografia que és el símbol de l'exposició, hi ha un vaixell a l'horitzó i un noi a la platja. Saps quin és aquest vaixell ?
Redacta un text breu de creació personal ...**

Una tarda, passejant per la platja de Sant Feliu

3 EL PORT A L'EDAT MITJANA. ELS DOCUMENTS MÉS ANTICS : EL CONSOLAT DE MAR

Aquí hi tenim un document anomenat *PRIVILEGI* : (avantatge concedit per l'autoritat)

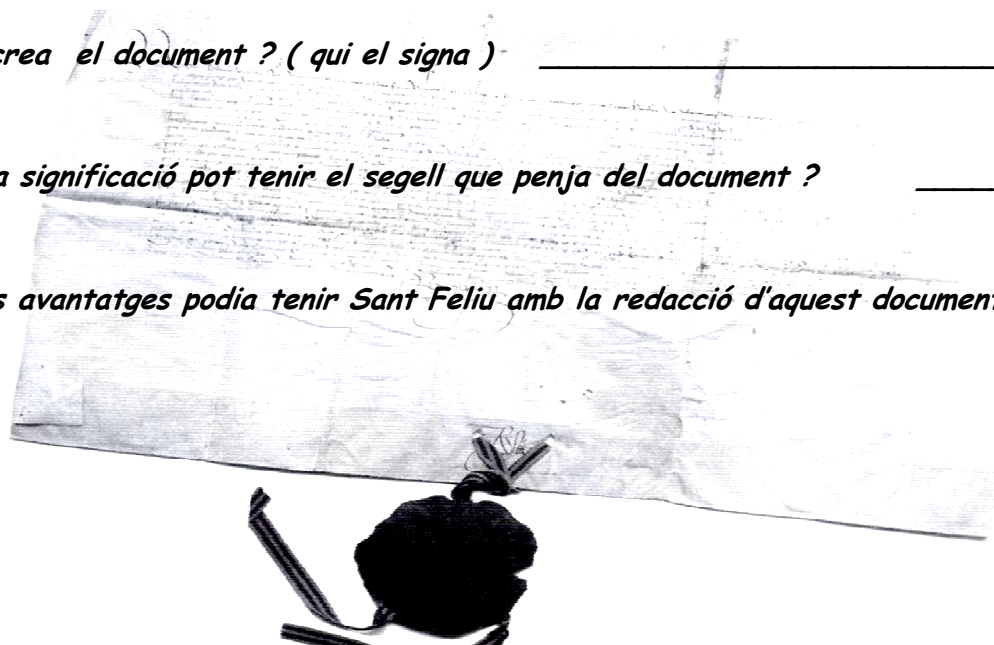

interroguem les fonts ... :

Qui crea el document ? (qui el signa) _____

Quina significació pot tenir el segell que penja del document ? _____

Quins avantatges podia tenir Sant Feliu amb la redacció d'aquest document ? _____

Quins altres ports de la Mediterrània estaven amb la mateixa situació que Sant Feliu, pel que fa al comerç ? (Consulta el mapa dels Consolats a l'Annex)

4. EL PORT A L'EDAT MODERNA : EL PRIMER MOLL

Quin era el paisatge de Sant Feliu abans de la construcció del moll ? En què ha canviat ?

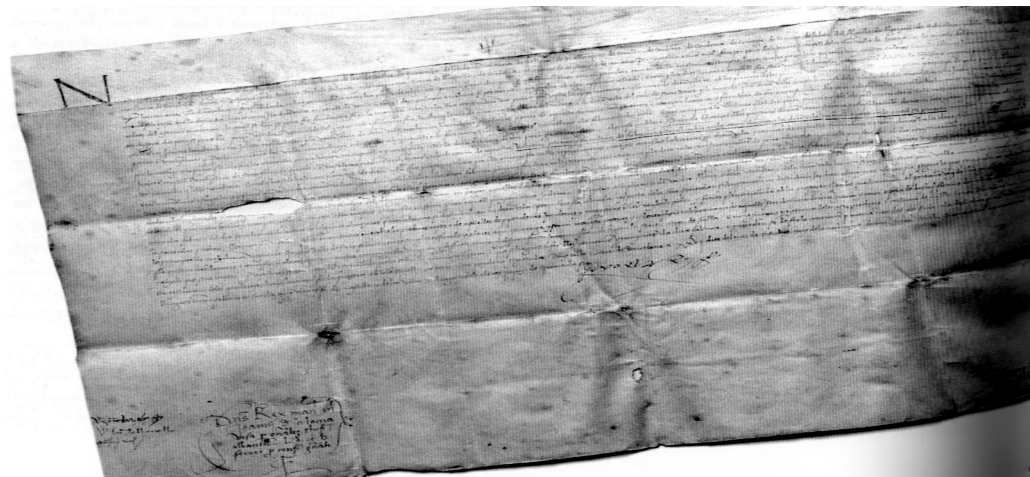
La construcció d'un port artificial fa que el paisatge ens canviï. A Sant Feliu s'han construït dos molls o ports.

L'avantatge de tenir un moll, és que les barques poden descarregar més fàcilment i no s'han de quedar a la platja.

Reconeixeu aquesta construcció ? On està situada ? Quin pot ser el seu origen ?

Tota sola ens diu coses, però amb l'ajuda d'un altre testimoni, encara ens dirà més.

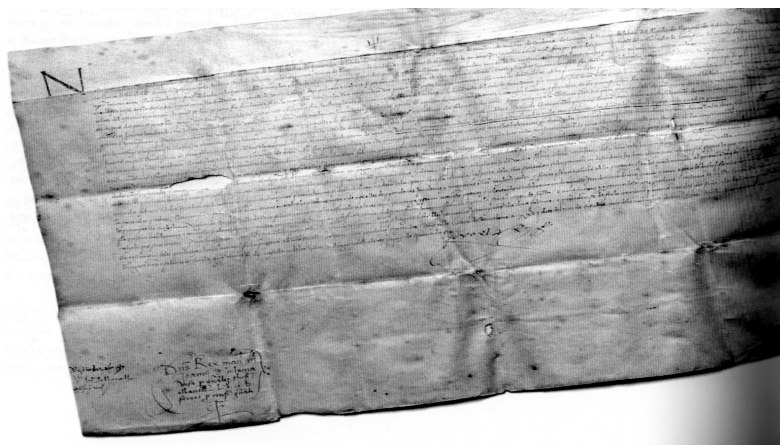
Què ens explica el document ?

A continuació el trobareu transcrit :

Nós, Don Ferrando [...] per exposició a nostra majestat feta per part dels jurats e consell de la nostra vila de Sant Feliu de Guíxols del Principat de Cathalunya, havem entès que la dita vila, qui sta fundada en lo exercici de la mar, ha presa d'algun temps ençà gran disminució axí en universitat com en particular; com en aquella acostumàs sempre haver molts particulars qui tenien naus grosses e altres navilis exercints l'art mercantívol e que ara no sols resta tot lo desús dit mes encara sta dita vila en perill de venir a tota depopulació e ruhina si per nos no hi era provehit ab algú oportú remedi e com per los dits jurats e consell sia stat vist

qual redreç del exercici marítim lo qual se diu se porà fer fàcilment si en la mar de la dita vila era construït un port e que vista la oportunitat que la mar de dita vila té ab les puntes de les penyes qui entren dins aquella retent gran principi de port prest e ab no molta despesa dit port se porà fer perçò vosaltres, venerable religiós amat e feels nostres, fra Anthony Benet de Rocacrespa, abbat del monestir de dita vila del orde de Sant Benet, per lo interès que en dita vila teniu a causa de les rendes del dit monestir, e en Juan Guerau, en Francesch Ceelles, en Jaume Landrich e en Johan Mallol, elets per la universitat de dita vila, nos haveu humilment suplicat per part d'aquella fos mercè nostra donar e atorgar licència y facultat de fer e construir dit port e de fer talls entre los habitants en dita vila e altres persones e universitats qui rebre aquells e de fer e ministrar les

voluntàriament hi vullen contribuïr e d'exigir e despeses necessàries a la fàbrica de dit port. (...)

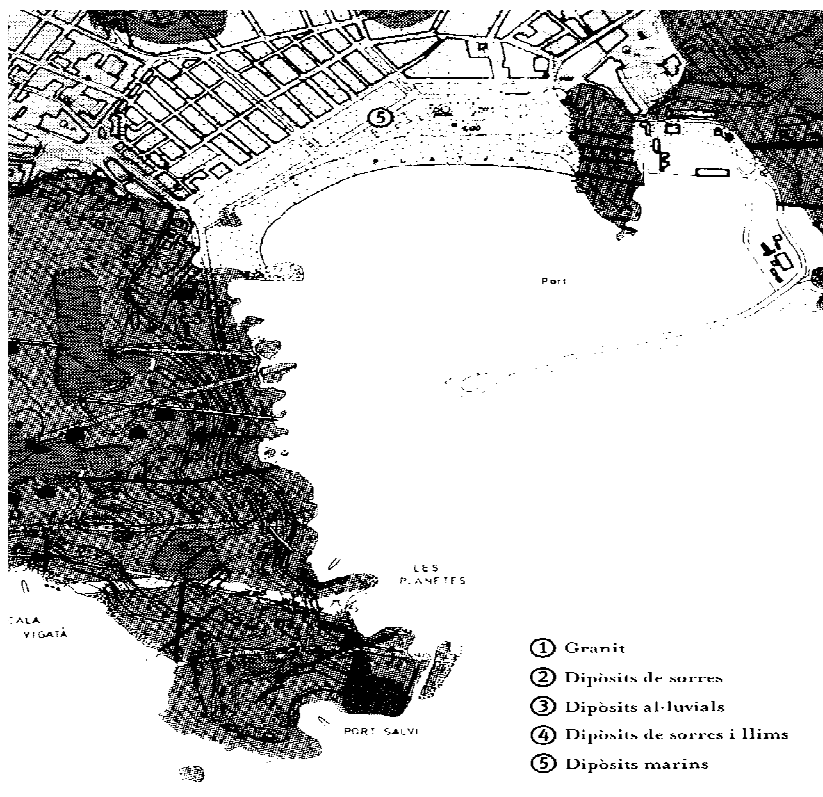
presentes de nostra certa sciència y consultament jurats, consell e universitat de Sant Feliu de Guíxols e nom d'aquella licència, permís y facultat de fabricar un moll o port en lo qual se puxen recullir y vindran. E més que no sols los jurats e consell de puxen fer talls, repartiments e taxes entre los d'aquella convertidors o convertidores en la dita

Per tant, ab tenor de les donam, atorgam y consentim als dits e a vosaltres predits acceptants en loch car e construir en la mar davant la dita reparar les fustes e navilis que allí dita vila o les persones eletes per ells habitants en dita vila y térmens

fàbrica, més encara altres universitats e singulars persones qui voluntàriament volran ajudar y subvenir a la dita fàbrica puxen fer dits talls, repartiments e taxes (...). E per quant a suplicació de vos dit abbat e de la universitat de la dita vila, havem scrit a nostre sant pare vulla commutar e consignar per certs anys a la fàbrica del dit port e los emoluments de algunes almoynes que annualment se destribuhien en dita vila, perçò fins sia cobrada resposta de la sua santedat sobreseureu en distribuir les dites almoynes a fi que sia seguit lo que serà ordenat e dispost per la santedat predita.

Situeu a la fotografia aèrea de St. Feliu : el monestir, el nucli urbà antic, la línia del moll antic, i el del port actual

5 i 6. L'arribada de vaixells al port : patents de Sanitat i quaderns de pràctics

Al port de Sant Feliu hi arribaven vaixells vinguts d'altres ports, amb productes diversos per a comerciar.

preguntem als documents ... : Busca en la documentació de la vitrina informació d'altres ports .

Quin tipus de documents trobes ? Quin nom tenen ?

Llegeix-ne un d'ells. Quina informació et donen ?

A quins llocs es van escriure aquests documents ? Per què els necessitaven els vaixells ?

En aquesta mateixa vitrina hi ha un altre tipus de document : un quadern

Cada pàgina d'aquest document té diverses columnes. Quin tipus de dades hi anotaven ?

Quin era el nom de l'oficial del port que feia aquest treball ? _____

En què consistia ?

Busqueu a l'exposició exemples d'embarcacions de les que estan registrades en el quadern

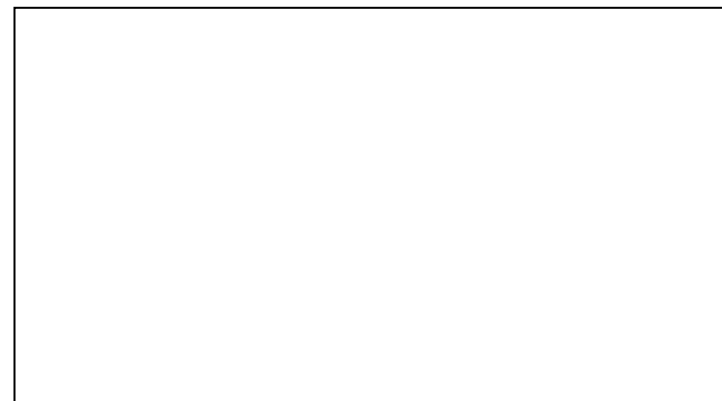
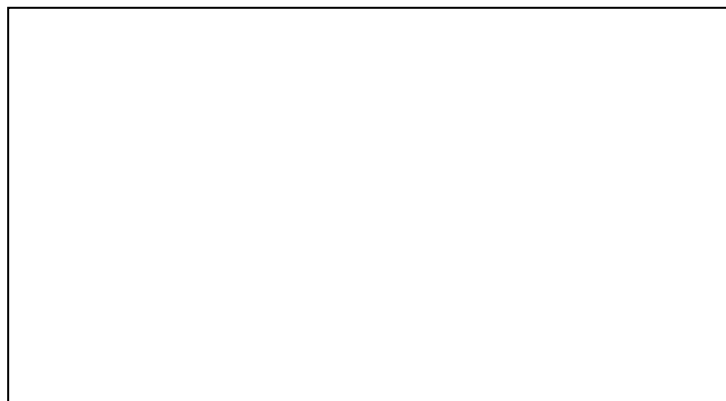
7. EL PORT MODERN : EL PAISATGE. CANVIS I CONTINUITATS

Quin era el paisatge de Sant Feliu abans de la construcció del moll ? En què ha canviat ?

Recordes quin van ser el primer moll que es va construir a Sant Feliu ? _____

Fixeu-vos en les fotografies que us demanen : Compareu els dos paisatges.

Durant aquest any 2004 Sant Feliu commemora el centenari del port .

A l'exposició de documents de l'Arxiu hi teniu diverses informacions sobre la construcció del moll. També teniu informació a la sala d'Actes de la Biblioteca-Arxiu. Es tracta que us convertiu en periodistes de l'època i redacteu un número d'un diari de l'època, on expliqueu totes les qüestions referides al port : construcció, personatges que hi van intervenir, la inauguració, els avantatges de la grua, la construcció del tren des del port fins a l'estació ...
De fet, si ho expliqueu en passat, en lloc de professionals del periodisme, us convertireu en professionals de la investigació històrica.
Endavant !!

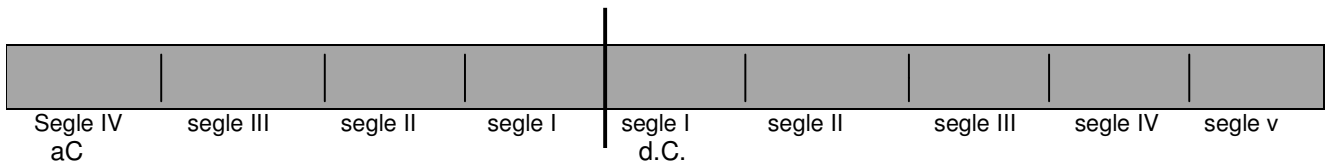
8. LES ACTIVITATS HUMANES

Quines activitats es fan en una vila que viu al costat del mar ? De què vivia la població guixolencs ?

interroguem les fonts :

Busca a l'exposició fotografies i informació d'oficis relacionats amb el mar per poder completar la taula .

Qui ...	A què es dedica ...? Defineix ...	On treballa ..?	Document de l'exposició on es troba
El pescador ...?			
Els mestres d'aixa ?			
Els pràctics ?			
Els camàlics ?			
Les remalladores o "remendadores" ?			
Els i les peixateres ?			
El faroner ?			

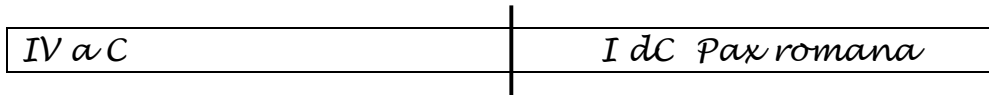

 observa els textos del plafó i respon

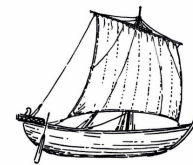
PREHISTÒRIA I ANTIGÜTAT

1. Quins foren els primers pobles de la badia de Sant Feliu ? _____

2. Situa'ls al fris cronològic :

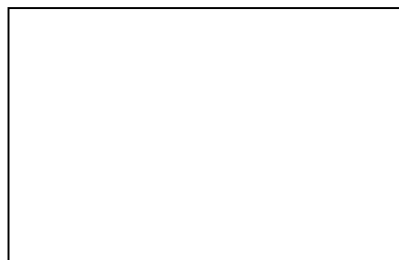
3. De quina font material ens parla el text de l'exposició per poder parlar dels orígens de l'activitat marítima a la badia de Sant Feliu ?

On es troben aquestes restes ? -----

Què podem pensar de la línia de costa després d'aquesta troballa ?

Pinta al mapa de color blau l'espai que suposadament ocupava el mar . Senyala també la punta dels Guíxols i la punta de Garbí

s V s. VI s. VII s. VIII s. IX s. X s. XI s. XII s. XIII s. XIV

Fixa't en aquestes dates i recorda els documents que has vist a l'Arxiu

data	Document i autor	Fet que explica
1258		
1322		
1402		
1443		
1493		

A partir d'aquestes dades podem aclarir un problema històric :

El poder a Sant Feliu a l'època medieval

1. Recollim dades :

qui dóna el permís al document per les drassanes de 1258 ? _____

qui dóna el permís al document pel moll de 1493 ? _____

2. Fem una observació :

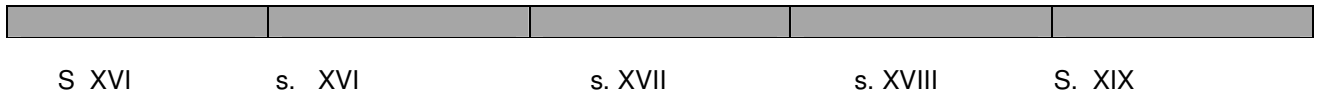
què ha passat amb el poder entre aquests anys ? _____

3. Pensem una possible explicació - hipòtesi -

per què hi ha hagut aquest canvi ? _____

4. Comprovem als textos del plafó si es compleix la nostra hipòtesi

ÈPOCA MEDIEVAL

Llegeix els textos del plafó i respon

ÈPOCA MODERNA

1. Quines eren les activitats econòmiques a Sant Feliu a l'època moderna ?
Hi havia variació respecte a altres períodes anteriors ?

Producte, lloc o activitat inicial	Producte final
---	-----------------------

2. Davant el perill de les epidèmies buscaven solucions : recordes les patents de
itat ? què eren ? Quines altres solucions tenien per evitar contagis i
malalties ?

1. Qui eren els "indianos" ? Tenen alguna relació amb Amèrica ?

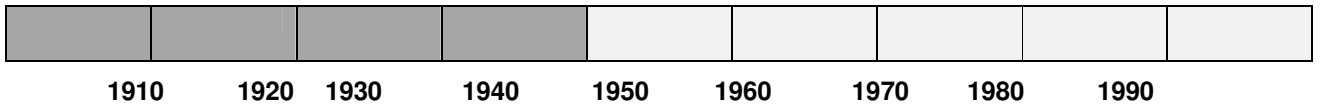
SEGLE XIX

2. Durant aquest període es donen tres fets a Sant Feliu que podrien ser
notícia de la premsa. Busca informacions i escriu un petit article amb un dels
temes següents :

Construcció de la caseta de Salvament

La desmortització dels béns eclesiàstics

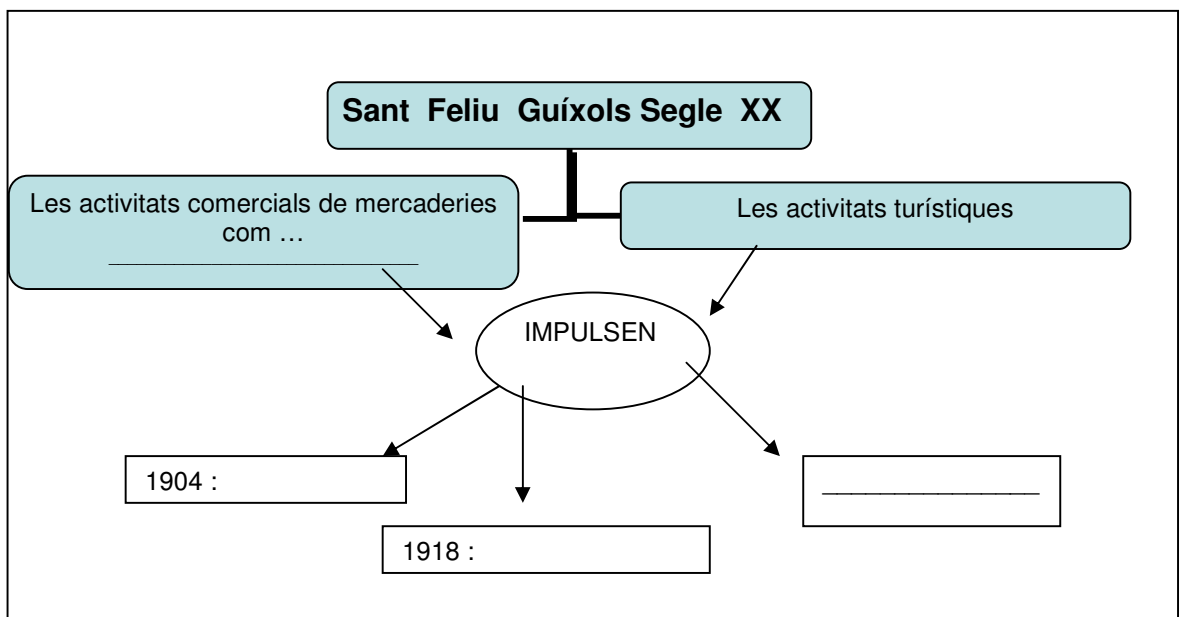
La exclaustació dels monjos (fer marxar els monjos del monestir)

Segle XX

Llegim el contingut del plafó SEGLE XX fins al primer punt i apart, completa

La construcció del port

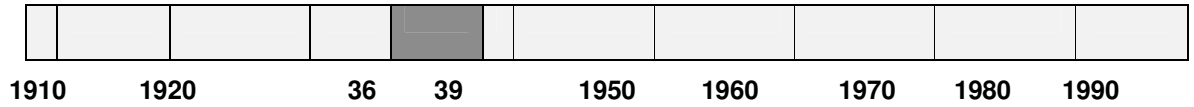
Recordes la informació de l'Arxiu ? A Sant Feliu hi ha nascut personatges importants. Com per exemple el periodista **Gaziel**.

Imagina' t que ets un periodista de l'època. – principis del segle XX - Fes un article explicant el port. Motivacions, qui va impulsar la idea, quan es comencen les obres ... etc.

SEGLE XX

El port de Sant Feliu de Guíxols _____

← Retorna al plafó titulat **SEGLE XX.**

Llegim el contingut del plafó

Ara ens fixarem amb la resta del text i partir de les informacions, respon :
Com afecta les activitats del port els esdeveniments que tenen lloc de 1936 a 1939 ?
Quines transformacions es donen ?

La grua

Llegim el contingut del plafó

Quina era la seva funció ? Quan i com la trobem al port de Sant Feliu ?

Què passa a partir de 1994 amb la grua ? _____

Estàs d'acord amb aquest fet ? _____

D

aons per explicar la teva decisió : *La grua havia de desaparèixer/ continuar per :*

1.	
2	
3.	

Fes un esquema de la grua, seguint la maqueta exposada :

SEGLE XX

El futur del port

Completa la línia cronològica del port de Sant Feliu i les seves activitats a partir de la construcció del moll :

<i>1904</i>	<i>Inici de la construcció del moll</i>

SEGLE XX

El futur del port és un tema en el qual hi teniu molt a dir, perquè és el vostre futur.

Per pensar sobre això, podríem fer un JOC DE ROL :

" El futur de Sant Feliu és a les nostres mans "